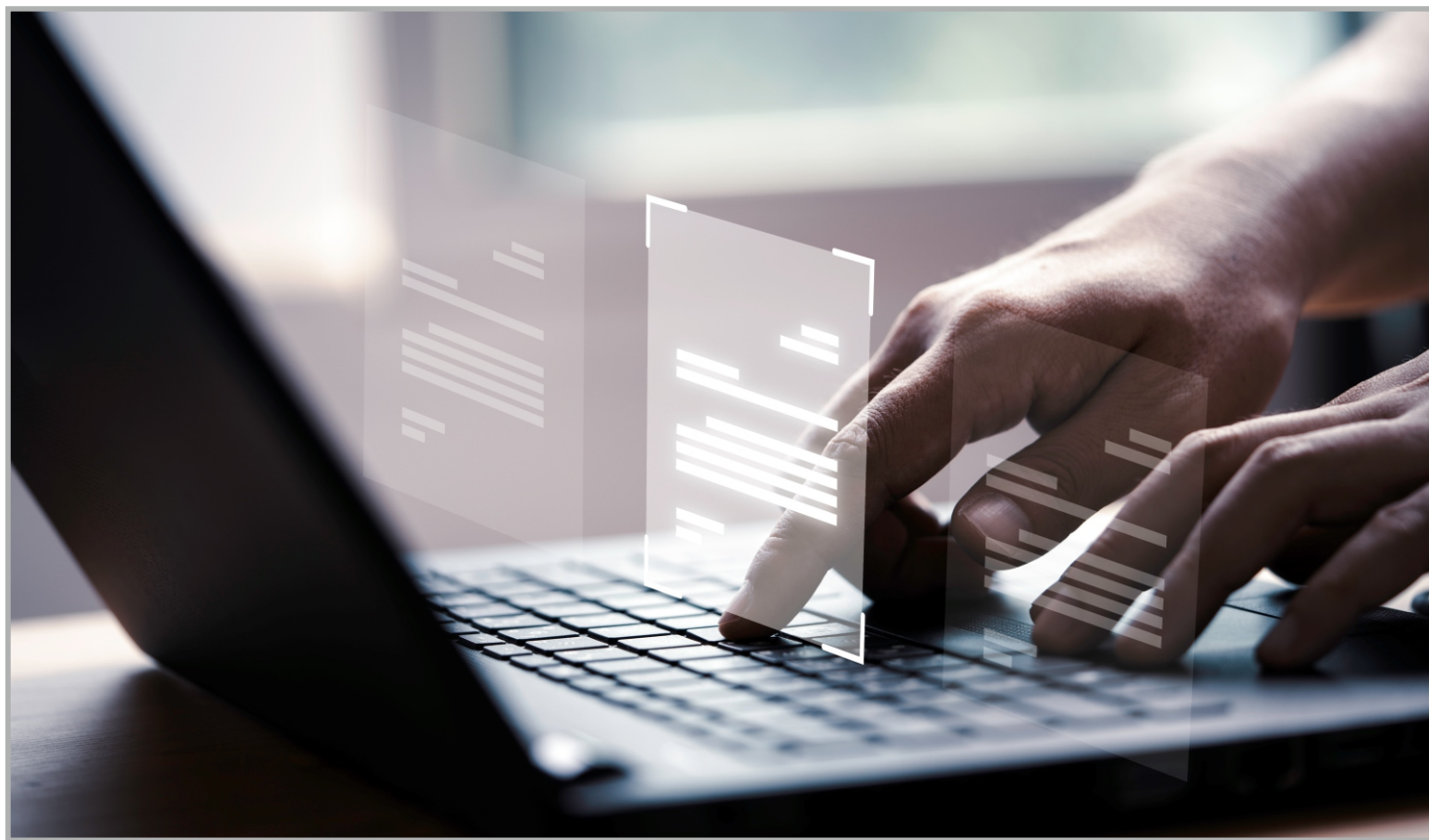

Język dezinformacji

JĘZYK DEZINFORMACJI

Fałszywe wiadomości oraz treści dezinformacyjne cechują się specyficznymi właściwościami językowymi i stylistycznymi, które są celowo wykorzystywane w celu manipulacji odbiorcami. Ponieważ dezinformacja jest przekazem językowym, analiza lingwistyczna jest skutecznym narzędziem, które pozwala na jej identyfikację. Głównym celem analizy jest ocena dokonana na podstawie użytego języka, czy dana treść wydaje się wiarygodna, czy też została skonstruowana w sposób intencjonalnie fałszywy, na podstawie charakterystyki użytego języka.

CECHY STRUKTURALNE i STATYSTYCZNE TEKSTU

DŁUGOŚĆ ZDAŃ I AKAPITÓW

Fałszywe wiadomości często zawierają zdania i akapity o skrajnych długościach – zarówno bardzo krótkie, jak i nadmiernie rozbudowane. W odróżnieniu od mediów głównego nurtu, teksty dezinformacyjne wykazują większe odchylenia od normy. Ich nagłówki bywają dłuższe, natomiast sama treść – krótsza pod względem liczby słów i akapitów.

DŁUGOŚĆ SŁÓW

Wyniki badań w tym zakresie są niejednoznaczne. Przykładowo, analiza korpusu anglojęzycznego wykazała, że fałszywe wiadomości zawierają dłuższe słowa, natomiast w portugalskim korpusie to media głównego nurtu częściej korzystały z dłuższych słów.

INTERPUNKCJA

Dezinformacja charakteryzuje się zwiększoną liczbą znaków zapytania (?) i wykrzykników (!), co może wiązać się z wyższym poziomem subiektywności i emocjonalności. Obserwuje się również nietypowe stosowanie interpunkcji: brak spacji po znakach, nadużycie wielokropków (...) oraz inne niestandardowe formy. Nagłówki zawierają więcej wykrzykników, mniej znaków zapytania, a także częstsze użycie cudzysłówów („”). Brak typowych znaków interpunkcyjnych, jak przecinki i średniki, także może być wskaźnikiem treści dezinformacyjnej.

CECHY LEKSYKALNE

DOBÓR SŁOWNICTWA I ZRÓŻNICOWANIE LEKSYKALNE

W tekstach dezinformacyjnych obserwuje się częstsze użycie przysłówków oraz mniejszy udział rzeczowników i terminów analitycznych. Zróżnicowanie leksykalne może być wyższe niż w mediach głównego nurtu, co sugeruje mniejszą standaryzację stylu. Nagłówki bywają bardziej złożone i trudniejsze do odczytania.

SŁOWA FUNKCYJNE (STOPWORDS)

Fałszywe wiadomości mogą zawierać większą liczbę słów funkcyjnych (stopwords): spójników, zaimków, przyimków, itp., czyli słów, które nie wnoszą nowej treści. Ich nadużywanie może wpływać na czytelność tekstu.

CZASY GRAMATYCZNE

W treściach dezinformacyjnych dominuje czas teraźniejszy, natomiast użycie czasu przeszłego wiązane jest z autentycznością przekazu. W treściach fałszywych często pojawiają się czasowniki w trzeciej osobie liczby pojedynczej w czasie teraźniejszym.

INNE ELEMENTY LEKSYKALNE

W nagłówkach dezinformacyjnych odnotowuje się częstsze występowanie określników (determiners), np. „a”, „an”, zaimków „ten”, „ta”, „mój”, „kilka”, „wiele”, itp. Wpływa to na sposób prezentacji informacji.

CECHY DYSKURSYWNE I STYLISTYCZNE

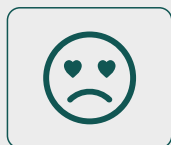
SUBIEKTYWNOŚĆ I NIEFORMALNOŚĆ

Dezinformacja jest związana z subiektywnością oraz sugestywnym, często emocjonalnym językiem. Występują formy nieformalne, przesadne, dwuznaczne, a także elementy mowy nienawiści. Charakterystyczne jest rozpoczynanie tekstu od przysłówków oceniających (np. „Niepokojąco”) oraz narracja nakierowana na interpretację zjawisk w określony sposób.

WERYFIKOWALNOŚĆ I ŹRÓDŁA

Fałszywe wiadomości rzadziej zawierają informacje możliwe do zweryfikowania. Zamiast konkretnych nazwisk lub organizacji pojawiają się ogólne odniesienia i zaimki osobowe. Źródła są często anonimowe, spiskowe lub trudne do potwierdzenia. Rzadko stosuje się cytaty bezpośrednie. Brak odniesień do instytucji o wysokiej wiarygodności stanowi istotny wskaźnik dezinformacji.

EMOCJE I SENTYMENT

Dezinformacja charakteryzuje się językiem nacechowanym emocjonalnie – szczególnie związanym ze wstrętem, lękiem oraz negatywnym sentymentem. Wysoki poziom pozytywnego sentymentu może z kolei wskazywać na treści autentyczne.

ATRYBUCJA SPRAWCZOŚCI

W fałszywych wiadomościach przypisuje się sprawczość negatywnych działań „drugiej stronie”, natomiast pozytywne działania prezentowane są jako dokonania grupy, której przekaz sprzyja. Mechanizm ten służy budowaniu narracji antyestablishmentowej.

MIESZANIE GATUNKÓW

Dezinformacja łączy cechy klasycznego dziennikarstwa z elementami nieobecnymi w mediach profesjonalnych, takimi jak brak faktualności, neutralności i obiektywności. Nierzadko stanowi plagiat fragmentów z artykułów medialnych.

JĘZYK CYFROWY

Twórcy fałszywych treści wykorzystują szereg charakterystycznych technik językowych, szczególnie widocznych w komunikacji cyfrowej:

Dodatkowo stosuje się: zapożyczenia, eufemizmy, język figuratywny oraz zmienione kompozycje oryginalnych treści.

AKTY MOWY JAKO NARZĘDZIA PERSWAZJI

Twórcy fałszywych treści posługują się różnymi aktami mowy, by zwiększyć siłę perswazji:

ASERTYWNE (STWIERDZAJĄCE):

Służą przekazywaniu nieprawdziwych informacji, często w sposób podkreślający ich wiarygodność – przez użycie kapitalików, powtórzeń lub grafik. Łączą nadawcę z fałszywą treścią.

EKSPRESYWNE (EMOCJONALNE):

Wyrażają emocje – empatię, współczucie, żal – w celu wywołania reakcji emocjonalnej u odbiorcy.

DYREKTYWNE (NAKAZUJĄCE):

Mają charakter nakazujący; zachęcają odbiorcę do wykonania określonych działań poprzez formy rozkazujące.

JĘZYK DEZINFORMACJI charakteryzuje się złożonym zestawem cech strukturalnych, leksykalnych, dyskursywnych i manipulacyjnych.

Elementy te są zaprojektowane tak, by zniekształcać rzeczywistość, budować niejasność i wpływać na sposób myślenia odbiorców. Ich celem jest nie tylko przekonanie do zawartej treści, ale także zmotywowanie do jej dalszego rozpowszechniania i działania zgodnego z jej przesłaniem.

BIBLIOGRAFIA

Barton, D., Lee, C. (2013). Language Online: Investigating Digital Texts and Practices. Oxon: Routledge.

Iswara, A. A., Bisen, K. A. (2020). Manipulation And Persuasion Through Language Features In Fake News. RETORIKA: Jurnal Ilmu Bahasa, 6(1), 26-32.
<https://doi.org/10.22225/jr.6.1.1338.26-32>

Lebernegg, N., Eberl, J.-M., Tolochko, P., Boomgaarden, H. (2024): Do You Speak Disinformation? Computational Detection of Deceptive News-Like Content Using Linguistic and Stylistic Features, Digital Journalism
<https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2305792>

Sousa-Silva, R. Fighting the Fake: A Forensic Linguistic Analysis to Fake News Detection. International Journal for the Semiotics of Law 35, 2409–2433 (2022).
<https://doi.org/10.1007/s11196-022-09901-w>